PRESENTACIÓ :

Aquesta proposta didàctica està dirigida a alumnat de primer curs d'ESO. La seva experimentació s'ha portat a terme amb alumnes de l'Institut Menéndez y Pelayo en el marc del projecte l'Escola Adopta un Monument. Aquest projecte està coordinat des del Laboratori d'Arqueologia i Ensenyament del Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Universitat Autònoma de Barcelona i pel Camp d'Aprenentatge de la Noguera del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i ha comptat amb la col·laboració del professorat i l'AMPA de l'Institut Menéndez y Pelayo.

L'interès d'aquest material rau en la voluntat de fer conèixer a l'alumnat l'important paper de l'Institut Salmerón i de la Mútua Escolar Blanquerna en temps de la República i com el franquisme va estroncar aquell ideari educatiu. Aquest projecte apropa un element patrimonial tan significatiu com és el propi edifici escolar, a l'alumnat de l'Institut Menéndez y Pelayo. Entendre perquè l'edifici és com és, una obra racionalista del GATPAC, saber l'important paper educatiu, tant del professorat de l'Institut Salmerón com de la Mútua Escolar Blanquerna, en la construcció d'una societat democràtica com era la republicana, i fer-lo conscient de les greus conseqüències de la guerra civil i de la posterior incautació franquista, així com de la lluita d'aquell professorat que va treballar-hi en els foscos temps del franquisme i la transició democràtica fins als nostres dies per tal de dignificar, sovint en situacions molt difícils, l'educació del seu alumnat.

Aquesta proposta ha de permetre crear un vincle afectiu, un element d'identitat compartida per tot l'alumnat des de l'orgull i l'estima al lloc i a les persones amb qui compartiran sis anys de la seva formació com a futurs ciutadans i ciutadanes amb plens drets i deures democràtics.

Des d'un punt de vista metodològic, aquest Arkeodidàktika basa la seva proposta didàctica interdisciplinar en el desenvolupament de capacitats bàsiques vinculades a l'anàlisi sistemàtic i la indagació científica: identificar; observar, preguntar, localitzar, obtenir, analitzar i representar informació; plantejar i contrastar hipòtesis i realitzar inferències. Així mateix pretén promoure el desenvolupament de competències relatives a la vida en societat, vinculades a l'educació per a la ciutadania, des del coneixement i el compromís vers el patrimoni històric local. Un patrimoni vinculat a una història propera que permet una interacció entre el local i el global que en aquest exemple es concreta en un diàleg permanent entre la història de l'institut, la història del barri de Sant Gervasi i la història de Catalunya.

Aquesta proposta de treball s'ha desenvolupat sota la supervisió i validació científica de diverses persones que han aportat informació oral i escrita i la seva experiència i saviesa per tal de poder reflectir fidelment la realitat històrica que s'hi explica. Volem fer un agraïment especial a les senyores Marta Mestres i Rondon, vídua de Llongueres, i Montserrat Sunyer i Gaspar, exalumnes de la Mútua Escolar Blanquerna, i al senyor Jordi Galí i Herrera exalumne de la Mútua i de l'Institut Menéndez y Pelayo. Els seus records han donat una dimensió humana excepcional al relat de la història del centre educatiu. També un agraïment especial al senyor Joan Roig i Obiol, exprofessor de l'Institut Menéndez y Pelayo, historiador i expert en la història d'aquest, que ens ha fornit de nous coneixements històrics, i ens ha fet valuoses propostes didàctiques que han estat assumides dins del projecte de treball.

Finalment, aquest material didàctic no hagués estat possible sense l'aposta ferma en aquesta proposta feta des de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes de l'institut i des de l'Ajuntament de Barcelona.

A totes elles i a tots ells el nostre reconeixement.

1.LES FONTS, INSTRUMENTS BÀSICS PER CONÈIXER LA HISTÒRIA

Una font històrica és qualsevol element del passat que ha sobreviscut fins els nostres dies i què ens dóna informació sobre aquest passat. Les fonts són testimonis deixats per les persones que han viscut abans de nosaltres i que permeten als historiadors reconstruir les formes de vida d'aquelles societats.

Les fonts poden ser:

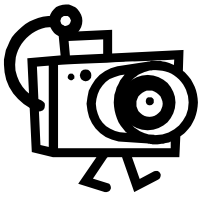
Orals: són les recollides de viva veu a persones que van viure un determinat fet històric.

Escrites: inclouen documents de tota mena, premsa escrita, llibres, etc.

Materials: són les relacionades amb els objectes i construccions que han arribat fins als nostres dies.

Iconogràfiques: són les que inclouen representacions gràfiques, com les pintures, les escultures, els mapes, els cartells, les fotografies o el cinema.

Veuràs com al llarg d'aquest quadern de treball trobaràs diverses fonts que han permès conèixer la història de l'Institut Menéndez y Pelayo; quin és el seu origen, com era el sistema polític i la societat a Catalunya i Espanya i com era el barri de Sant Gervasi de Cassoles l'any 1934.

En la feina que et proposem, tu et convertiràs en investigador de la història, i coneixent-la arribaràs a sentir-te orgullós i estimar l'institut on passaràs una part important de la teva vida, on et formaràs com a ciutadà o ciutadana en una societat lliure i democràtica.

2.NEIX EL NOSTRE INSTITUT. EN TEMPS DE LA II REPÚBLICA.

La república, un sistema polític

Quan es va inaugurar l'institut, a Catalunya i a la resta d'Espanya hi havia un sistema polític que s'anomenava república. Però, què és una república?

En una república no existeix la figura del monarca o rei sinó que el poble elegeix un govern i un president que els representi. Una república és, de fet, un sistema polític diferent del què és una monarquia. Una monarquia és una forma de govern on mana un rei designat segons ordre hereditari, és a dir, que passa de pares a fills sense que la gent tingui res a dir-hi. Actualment a Espanya hi ha una monarquia constitucional, és a dir que el poder del rei està limitat per unes normes conegudes com constitució, i per l'acció d'un govern que ha estat elegit en unes eleccions.

Per intentar aclarir tot aquest vocabulari nou, us proposem una recerca al diccionari o a l'enciclopèdia. Veurem com es defineix, avui en dia, el concepte de república i el de monarquia.

República:

Monarquia:

COM ES REPRESENTAVA LA REPÚBLICA?

La imatge que tens a continuació representava de forma simbòlica la República. Anem a entendre què volen dir els elements que s'hi representen.

Dona jove: símbol de la República. Jove, forta i bella.

Lleó: símbol de força i poder.

Paleta de pintor: símbol de les arts.

Enclusa i roda dentada: símbol del progrés industrial.

Llibres, escaire, globus terraqui, branca de roure: símbol de l'educació i el coneixement.

Branca d'olivera, espigues de blat i falç: símbol de la prosperitat agrícola.

Balança: símbol de la justícia.

Avió, tren i vaixell: símbol de progrés i dels avenços en les comunicacions.

Arc de Sant Martí: triomf de la llum –el coneixement i la veritat-, sobre la tempesta i la foscor de la ignorància.

- **De quins colors era la bandera de la República?**

- **Què hi ha escrit en l'escut què es troba al costat del lleó? Què creus que vol dir?**

La Segona República en la història

La Segona República espanyola va començar l'any 1931 i va ser abolida l'any 1939 pel general Francisco Franco al guanyar una guerra què va iniciar ell i d'altres militars i què es coneix amb el nom de Guerra Civil espanyola. Franco va imposar una **dictadura** que duraria fins a l'any 1975, en què va morir.

- **Quants anys va durar la Segona República?**

- **Cerca a l'enciclopèdia la paraula "dictadura" i escriu la seva definició**

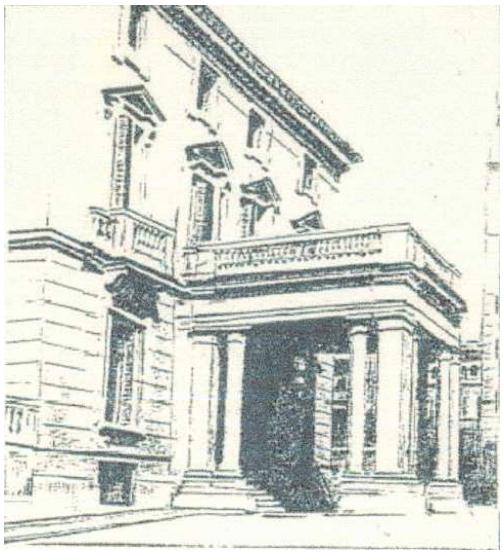
Una de les primeres mesures que va prendre el govern franquista a l'arribar al poder, va ser eliminar de la via pública qualsevol record de fets o personatges que recordessin el temps de la República. A Catalunya una de les mesures concretes que també van prendre va ser la de suprimir la llengua catalana de l'esfera pública; tots els rètols dels carrers i dels edificis oficials van ser reescrits en castellà.

- La Via Augusta fins l'any 1931 es deia Carrer del carril. El 1931 es va aprovar canviar-li el nom per Via Augusta. El 1942 es ratifica i es confirma el nou nom; Via Augusta, per tant, el carrer on es troba l'institut, no va canviar de nom durant el franquisme. Per què creus que van decidir mantenir-lo les autoritats franquistes? Per respondre, has de saber què era la Via Augusta.

ELS ORÍGENS DE L'INSTITUT MENÉNDEZ Y PELAYO. DOS EDIFICIS I DOS NOMS.

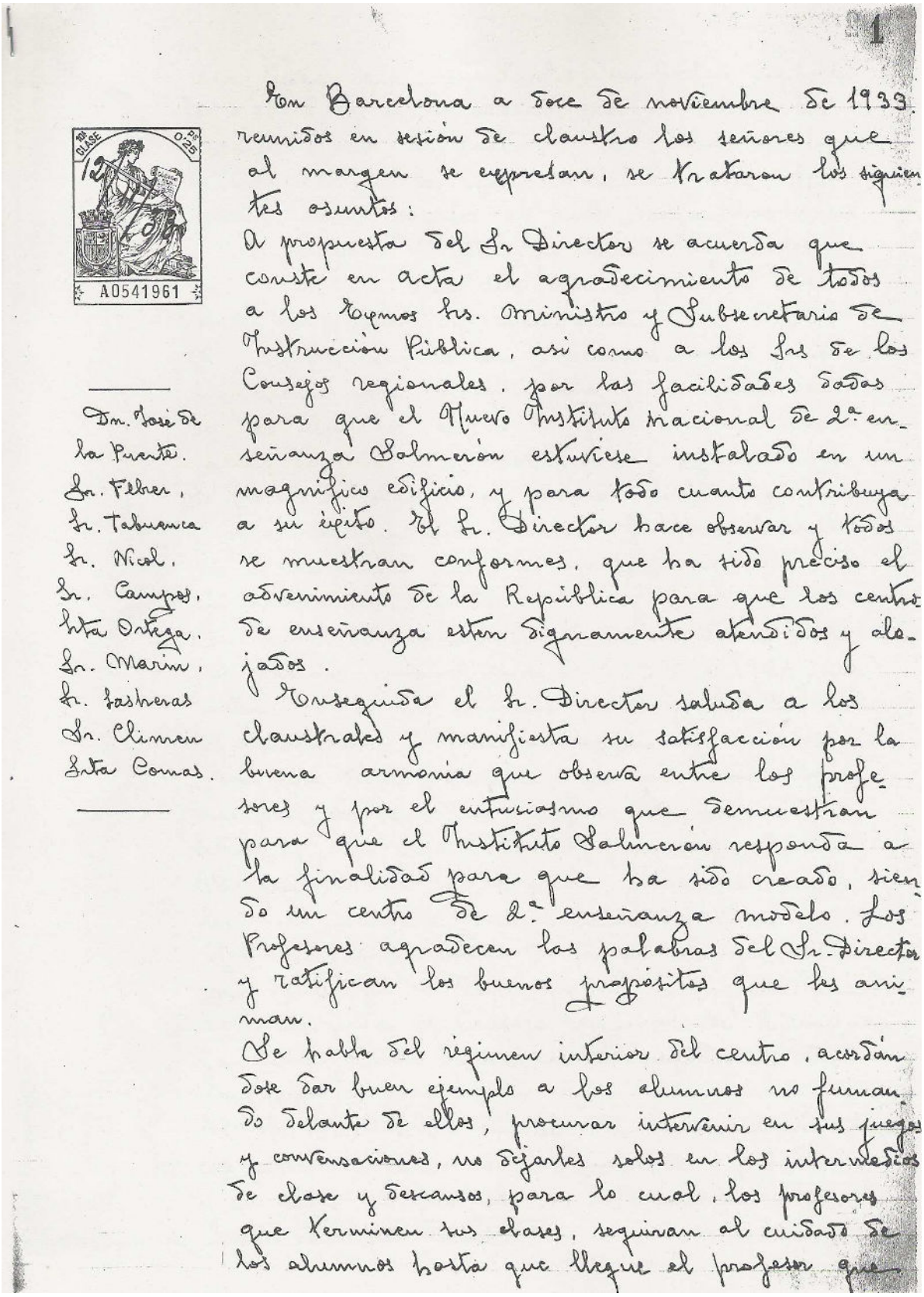
L'INSTITUT NICOLÁS SALMERON

L'any 1933 va fundar-se l'institut Nicolás Salmerón. Ocupava una torre del carrer Muntaner que actualment ja no existeix. Va ser un centre d'ensenyament secundari molt emblemàtic i representatiu d'una educació **democràtica**, **laica**, **progressista** i **mixta** característica de les polítiques educatives desenvolupades durant la Segona República a Catalunya i Espanya.
L'institut començà amb 88 nois i noies i amb 10 professors. Dos alumnes, democràticament escollits, eren representants de l'alumnat al claustre de professors i de professores.Va existir fins l'any1939.

- Aprenem a entendre el que llegim. Averigua què vol dir que l'educació a l'Institut Salmerón era:
    - Democràtica:
    - Laica:
    - Progressista:
    - Mixta:

- Interpretem un text antic. A continuació tens reproduida l'acta del primer claustre (reunió del professorat) de l'Institut Salmerón. El director era el senyor De la Puente Larios:

1

En Barcelona a doce de noviembre de 1933. reunidos en sesión de claustro los señores que al margen se expresan, se trataron los siguientes asuntos:

A propuesta del Sr. Director se acuerda que conste en acta el agradecimiento de todos a los Excmos Srs. Ministro y Subsecretario de Instrucción Pública, así como a los Srs de los Consejos regionales, por las facilidades dadas para que el Nuevo Instituto nacional de 2ª enseñanza Salmerón estuviese instalado en un magnífico edificio, y para todo cuanto contribuya a su éxito. El Sr. Director hace observar y todos se muestran conformes, que ha sido preciso el advenimiento de la República para que los centros de enseñanza estén dignamente atendidos y alojados.

Acto seguido el Sr. Director saluda a los claustrales y manifiesta su satisfacción por la buena armonía que observa entre los profesores y por el entusiasmo que demuestran para que el Instituto Salmerón responda a la finalidad para que ha sido creado, siendo un centro de 2ª enseñanza modelo. Los Profesores agradecen las palabras del Sr. Director y ratifican los buenos propósitos que les animan.

Se habla del régimen interior del centro, acordándose dar buen ejemplo a los alumnos no fumando delante de ellos, procurar intervenir en sus juegos y conversaciones, no dejarles solos en los intervalos de clase y descansos, para lo cual, los profesores que terminen sus clases, seguirán al cuidado de los alumnos hasta que llegue el profesor que

Dn. José de la Puente.
Sr. Fiber,
Sr. Tabuenca
Sr. Nicol.
Sr. Campos.
Srta Ortega.
Sr. Marín,
Sr. Tasheras
Sr. Climent
Srta Comas.

- En quina data va fer-se la reunió?

- Quants professors i professores van participar en aquest claustre?

- Quins tres punts tractats en aquella reunió es veuen reflectits en aquest full de l'acta:

  -

  -

  -

De la Puente Larios va ser el primer director de l'Institut Salmerón. Defenia com a principi educatiu que l'institut destaqués pel seu esperit de progressisme, humanisme i defensa de la intel·ligència.

Sortida de treball de l'alumnat del Institut Salmerón a les restes d'època romana de Tarragona. En la fotografia observant la Torre dels Escipions.

EL PERSONATGE.

NICOLÁS SALMERÓN (1838-1908).

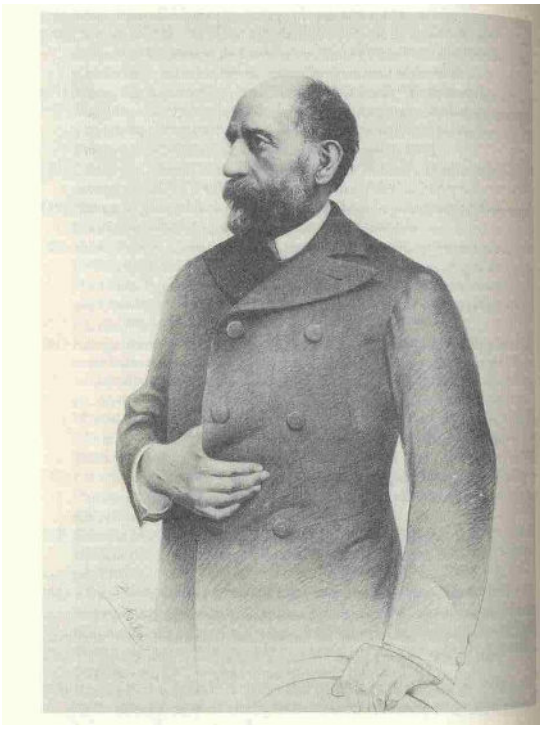
Nascut a Alhama d'Almeria (Almeria).

President de la Primera República Espanyola.

Catedràtic d'Història Universal a la Universitat d'Oviedo i de Metafísica a la Universitat de Madrid.

Va deixar el poder polític al negar-se a signar una pena de mort sent president.

Va morir a Pau (França), mentre estava de vacances.

UN PAISATGE QUE HA CANVIAT.

El carrer de Muntaner, on es trobava l'edifici de l'Institut Nicolás Salmerón, ha canviat molt des dels inicis del segle XX fins a l'actualitat.

Carrer Muntaner a inicis del segle XX

Carrer Muntaner als anys 30 del segle XX

Carrer Muntaner en l'actualitat

- Observa les tres fotografies i descriu el que hi veus omplint els quadres:

	Inicis segle XX	**Anys 30 del segle XX**	**Avui dia**
Fixant-te en els edificis.			
Fixant-te en el carrer.			

LA MÚTUA ESCOLAR BLANQUERNA.

La Mútua Escolar Blanquerna va ser un centre educatiu privat promogut per un grup de mares i pares, que aglutinava tres seccions diferents: l'Escola Blanquerna, l'Acadèmia Monturiol, l'Acadèmia Elisenda. La seva pedagogia es basava en els principis de l'humanisme cristià, en el catalanisme i en el desenvolupament de metodologies d'aprenentatge actives allunyades de la simple memorització repetitiva. L'esport i les arts constituïen una part important del seu currículum.

La Mútua Escolar Blanquerna va tenir un equip de professors de gran categoria pedagògica. Un exemple n'és el professor de música Joan Llongueres, un dels més importants pedagogs musicals de la història de Catalunya. Ell va promoure el concert que Pau Casals va fer a les aules de la Mútua Escolar Blanquerna (actual edifici de l'Institut Menéndez y Pelayo) en temps de la Segona República.

- Què devien escoltar els nois i les noies de la Mútua Escolar Blanquerna en el concert de Pau Casals? De ben segur una de les peces més importants d'aquest gran autor català, "El Cant dels Ocells". Pots baixar-lo del *Youtube* per escoltar-lo tu també.

EL PERSONATGE.

Alexandri Galí (1886-1969).

Nascut a Camprodon, va ser fundador i director de la Mútua Escolar Blanquerna.

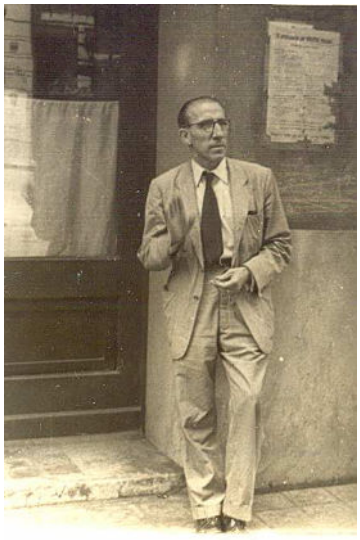
Gran pedagog, va exercir importants càrrecs polítics relacionats amb l'educació tant a la Mancomunitat de Catalunya (institució política que des del 1914 fins al 1925 va gestionar l'educació i la cultura a Catalunya) com a la Generalitat (institució d'autogovern de Catalunya)durant la Segona República.

UN EDIFICI PENSAT PER EDUCAR.

La Mútua Escolar Blanquerna necessitava un edifici que servís a les idees educatives que pretenia assolir. L'any 1931 va començar a pensar-se com devia ser el nou centre escolar, i l'any 1932 van decidir comprar un terreny a la Via Augusta a les monges franciscanes d'un convent veí. El mateix any 1932 la Junta Directiva de la Mútua Escolar Blanquerna decidia encarregar a l'arquitecte Jaume Mestres i Fossas, pare d'unes alumnes de la Mútua Escolar Blanquerna, el projecte de l'obra.

EL PERSONATGE

Jaume Mestres i Fossas (1892-1981)

Arquitecte català, nascut a Barcelona, va ser un dels principals precursors de l'estil arquitectònic conegut amb el nom de **racionalisme**. Va formar part del grup d'arquitectes del GATPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània) que defensaven una arquitectura funcional (útil a la finalitat del que s'hi havia de fer al seu interior), innovadora i beneficiosa per a la salut.
La Guerra Civil va truncar molts dels projectes d'aquest grup d'arquitectes.

EL PROJECTE

L'edifici projectat havia de pensar-se per sevir de centre escolar i, per tant havia de tenir:

- Aules amb sol, ventilades i amb capacitat per a 25 alumnes.
- Aules de dibuix, plàstica i música.
- Patis de joc i pistes d'esport.
- Gimnàs amb dutxes i vestidors.
- Sala d'actes.
- Menjador i cuina.
- Laboratori de física, química i biologia.
- Biblioteca.
- Tallers.
- Servei mèdico-higiènic.
- Sales de professors.

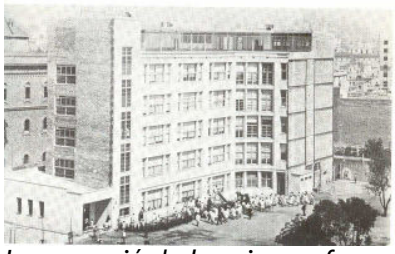
- L'institut actual té els mateixos espais que els projectats inicialment per Jaume Mestres?

Inici d'obres.

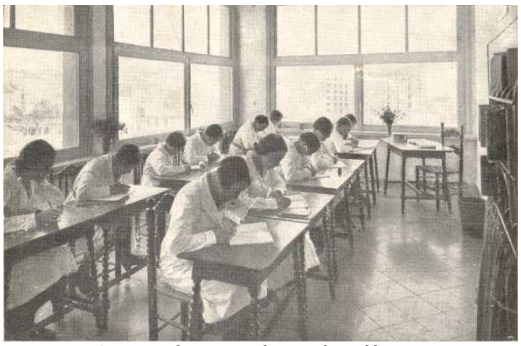
Aixecant les primeres parets.

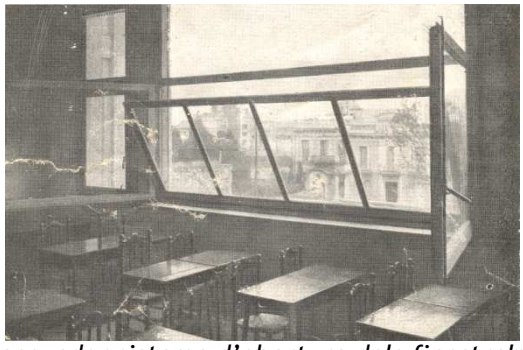
Inauguració de la primera fase.

L'edifici acabat

El projecte complert no va poder acabar de realitzar-se per manca de recursos econòmics.

Les aules, amb molta llum.

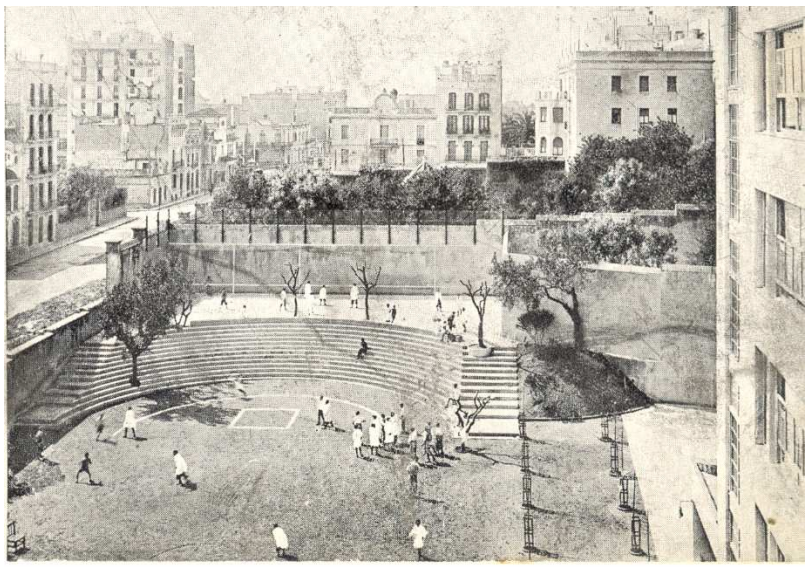
Innovador sistema d'obertura dels finestrals.

L'antic vestíbul, on avui hi ha la biblioteca.

Alumnes fent educació física al pati.

El pati. Pot veure's l'amfiteatre que hi havia al lloc on hi ha l'actual gimnàs.

- Després de veure aquest grup de fotografies de la Mútua Escolar Blanquerna, creus que ha canviat molt l'edifici en l'actualitat?

- Fotografia una aula actual amb alumnes, l'espai on estava l'antic vestíbul, una classe d'educació física i el pati mirant cap al gimnàs, i compara-les amb les fotografies antigues dels mateixos espais i activitats. Quines diferències en els espais i les persones et criden l'atenció?

Què ha canviat?	**Què perdura?**

- Fixa't en aquest dibuix com pensava l'arquitecte Jaume Mestres que havia de ser l'edifici nou de la Mútua Escolar Blanquerna. Pinta amb un color semblant al de la façana actual la part de l'edifici antic que va acabar construïnt-se i que encara es conserva.

- L'edifici de l'institut forma part del Catàleg de Patrimoni de Barcelona. Creus que podem considerar l'edifici del teu institut com un patrimoni arquitectònic que cal conservar? Per què?

Objectes que avui ens recorden el passat de l'institut.

Armaris de tecnologia

Armaris de ciències naturals

Escala

Mapa físic en relleu de Catalunya

Despatx de direcció

- T'has fixat alguna vegada amb aquests objectes de l'institut? Descobreix-los.

- T'has fixat alguna vegada en aquesta placa que es troba a la paret del pati? Transcriu el que hi posa.

- A què fa referència?

SANT GERVASI DE CASSOLES, DE POBLE A BARRI DE BARCELONA.

El mot Sant Gervasi apareix esmentat per primera vegada l'any 992, tot i que no va erigir-se com a parròquia fins l'any 1251, sota l'advocació dels sants Gervasi i Protasi. Era un poble situat entre el pla i la muntanya de Collserola, travessat per torrents i barrancs. De fet, corresponia al territori existent entre els turons de Modolell, de Monterols i el del Putget. La població era escassa i dispersa. Els seus habitants es dedicaven sobretot a l'agricultura. Des de l'any 1727 ja s'havia constituït en municipi independent.

Segons una descripció de l'any 1885, el territori de Sant Gervasi comprenia unes 311 fanegues de terra –una fanega equivalia a uns 3.000 metres quadrats- de les quals unes 77 eren sembrats, unes 169 vinyes, unes 5 horta, unes 20 bosc i unes 40 erms. Es produïa blat, vi, llegums i hortalisses, es criava ramaderia i es practicava la cacera. A mitjans del segle XVII hi havia edificades nou cases, l'any 1833 setanta i a mitjans del segle XIX cent.

Fets importants en la història del poble de Sant Gervasi de Cassoles

- 1850: comença la urbanització del terrenys del Putxet.
- 1852: es construeix un nou cementiri.
- 1862: s'inicia la construcció de la carretera de Sarrià.
- 1863: s'inaugura el ferrocarril de Barcelona a Sarrià.
- 1865: es construeix la carretera d'Horta.
- 1874:s'estableix l'enllumenat de gas.
- 1880: s'inaugura el tramvia a vapor.

El 1860 l'Ajuntament va dividir el terme en tres districtes, alhora dividits en dos barris cadascun: el districte primer, de la Bonanova, amb els barris de Craywinckel i de Puig; el districte segon, de Lladó, dividit en els barris de Galvany i de Laforja; i el districte tercer, del Putget, amb els barris de Beltran i de Farró.

La població de Sant Gervasi va experimentar un fort increment en pocs anys: el 1833 tenia 379 habitants, el 1851 ja havia augmentat a 887 habitants.

Cap a finals del segle XIX van urbanitzar-se terres de conreu, convertint-se en un lloc d'esbarjo i de cerca de tranquilitat per part de molts habitants de Barcelona. El 1893 ja eren 9.174 veïns.

Les úniques indústries que van instal·lar-s'hi foren la fàbrica de les píndoles del Doctor Andreu i una fàbrica de teixits.

Escut del poble de Sant Gervasi que es conserva esculpit a la font de la plaça Molina.

L'agregació a Barcelona.

El dia 20 d'abril de l'any 1897, el govern de Madrid va aprovar un reial decret pel que s'autoritzava a Barcelona a anexionar-se les viles i municipis de Gràcia, Sants, Les Corts, Sant Gervasi de Cassoles, Sant Andreu de Palomar i Sant Martí de Provensals.

L'any 1904 ho va fer amb Horta i l'any 1921 amb Sarrià.

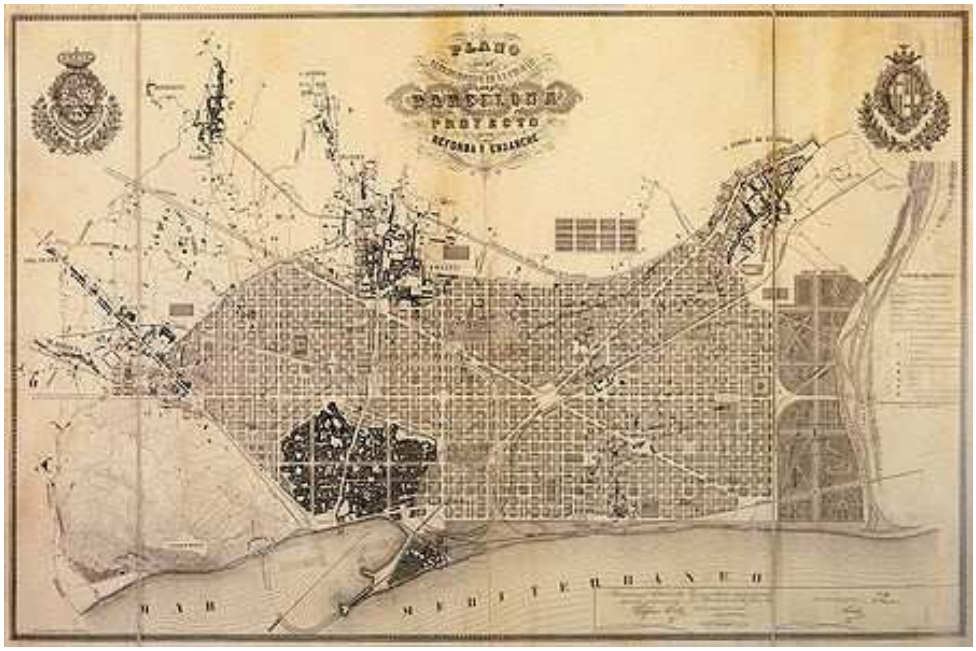

Límits de Barcelona i els pobles del pla abans de l'anexió

El Pla Cerdà

La ciutat de Bacelona estava encorsetada per les muralles. Els seus carrers antics, estrets, tortuosos, foscos i humits, eren insalubres. Amb el desenvolupament industrial, la burgesia enriquida va veure la necessitat d'enderrocar les muralles de la ciutat –aixecades a l'edat mitjana i l'edat moderna- i créixer en un eixample que aproparia la ciutat als antics pobles del Pla de Barcelona, i que ocuparia l'espai existent d'oest a est entre els rius Llobregat i Besós, i de nord a sud entre la muntanya de Collserola i el mar.

L'any 1860 l'arquitecte Antoni Rovira va guanyar el concurs convocat per l'Ajuntament de Barcelona per definir com devia ser el nou eixample barcelonés, però el govern de Madrid va decidir que el pla que es portés a terme fos el de l'arquitecte Ildefons Cerdà.

- Fixa't en el plànol del Pla Cerdà. Assenyala amb un cercle vermell Sant Gervasi de Cassoles.

UN PASSEIG PER SANT GERVASI DE CASSOLES, EL NOSTRE BARRI.

Unes pistes per identificar estils arquitectònics.

Modernisme: el modernisme fou un corrent artístic que es desenvolupà a Catalunya aproximadament entre 1888 i el 1911. Va desarrotllar nous conceptes arquitectònics basats en la naturalesa i el moviment. Els arquitectes i els seus escultors col·loquen en l'exterior dels edificis ocells, papallones, animals fabulosos o persones, fulles i flors a manera d'elements decoratius, ja sigui com figures adossades o a com ornament de la pedra o ceràmica. També es col·loquen en les cornises elements de ceràmica de color. Les finestres i les balconades disposen de reixes de ferro forjat, que són llaurades artísticament i contenen motius inspirats en la naturalesa.

La Pedrera, edifici modernista al passeig de Gràcia de Barcelona, obra d'Antoni Gaudí.

Noucentisme: el noucentisme fou el corrent dominant a l'art català del 1911 al 1931. L'arquitectura noucentista tenia tendència a l'ús d'elements arquitectònics que copiaven models de diferents èpoques com columnes i arquitraus o cúpules. Tendia a l'ús de formes geomètriques en la composició dels volums.

Palau Nacional de Montjuïc (Barcelona), exemple d'edifici noucentista, obra d'Eugenio Cendoya i Enric Catà.

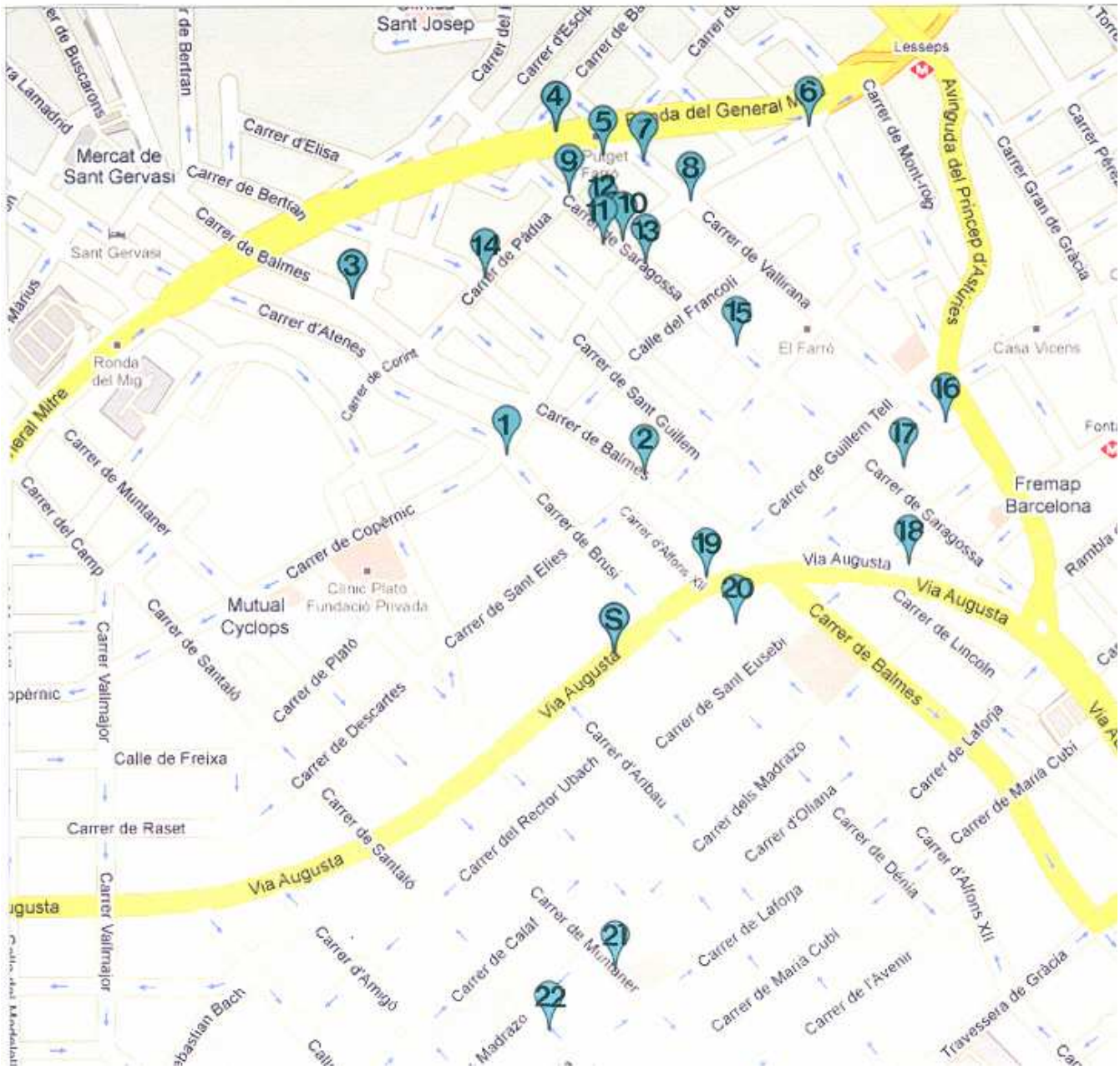
Racionalisme o Funcionalisme: en arquitectura, és el principi pel qual l'arquitecte que dissenya un edifici ha de fer-ho basant-se en el propòsit que tindrà aquest edifici. Defensa l'adequació dels espais a l'ús dels edificis, l'absència de decoració i la ruptura amb els valors arquitectònics històrics que tant el modernisme com el noucentisme havien desenvolupat. Va irrompre amb gran força entre els anys 1929 i 1939.

Edifici racionalista de Mies van der Rohe a Montjuïc (Barcelona).

Itinerari arquitectònic per Sant Gervasi

- Marca en color vermell el camí que aneu fent al llarg d'aquest itinerari.

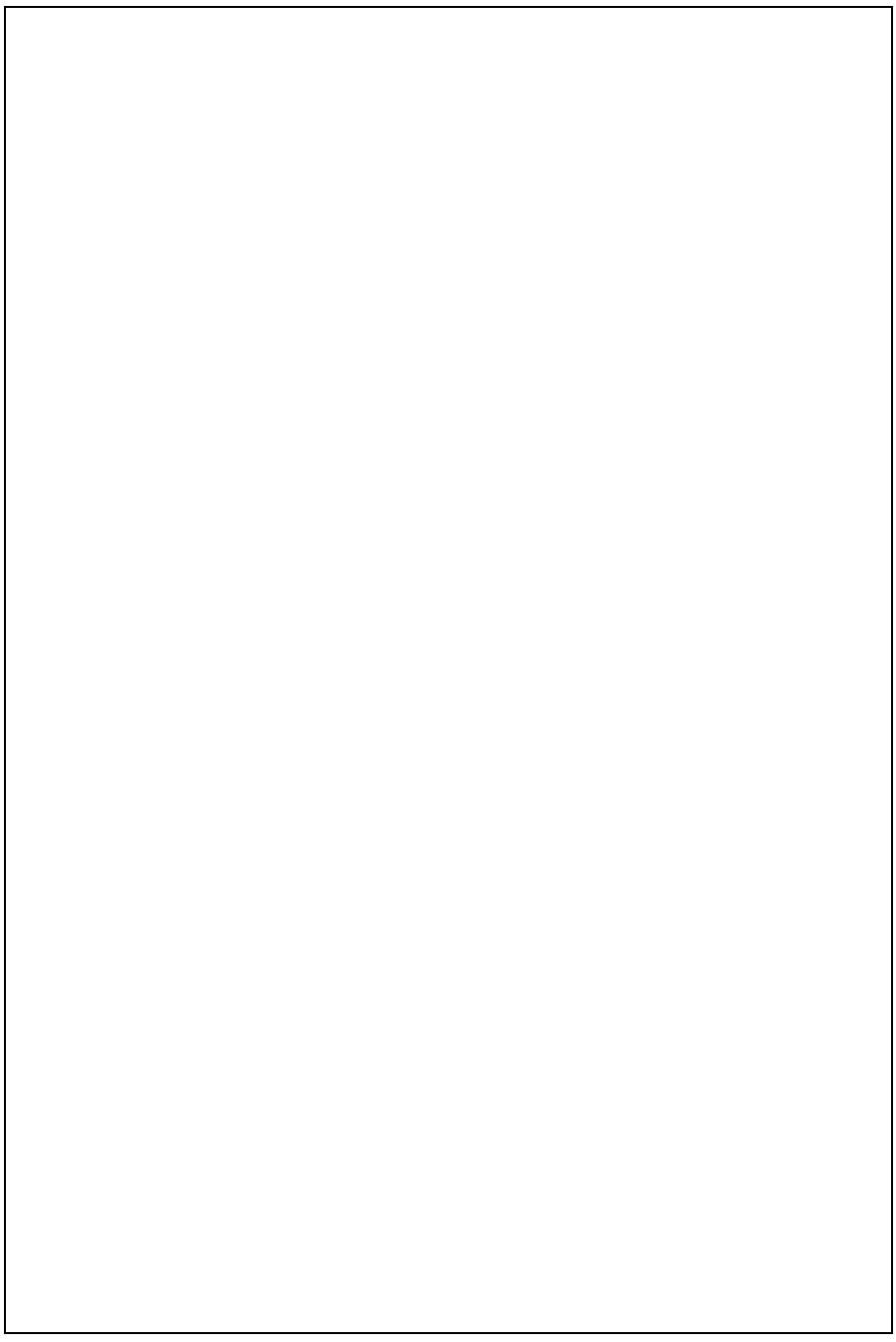

ACTIVITAT ITINERARI ARQUITECTÒNIC

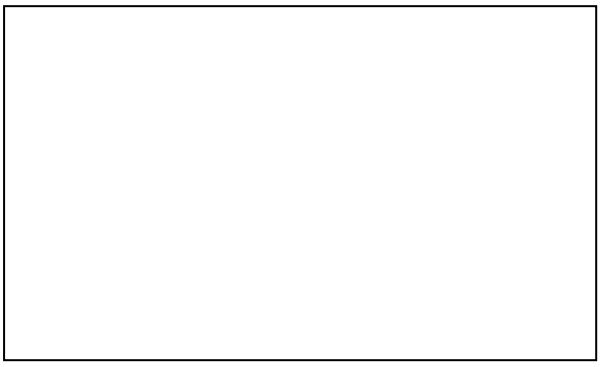
	Nom de la casa	Funció original	Funció actual	Estil arquitectònic
Parada 1				
Parada 2				
Parada 3				
Parada 4				
Parada 5				
Parada 6				
Parada 7				
Parada 8				
Parada 9				
Parada 10				
Parada 11				
Parada 12				
Parada 13				
Parada 14				
Parada 15				
Parada 16				
Parada 17				
Parada 18				
Parada 19				
Parada 21				
Parada 22				

Observem i analitzem una casa modernista a Sant Gervasi

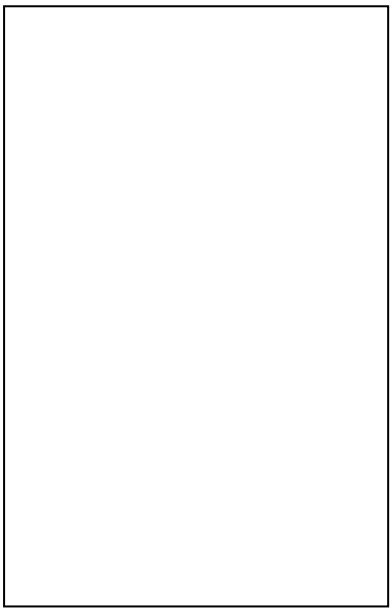
Faràs un dibuix a mà alçada de la casa del número 75 del carrer Pàdua . Per fer-lo hauràs de mantenir les proporcions. Utilitza el següent rectangle com a esquema bàsic per dibuixar-hi al damunt els contorns de tots els elements arquitectònics que observis.

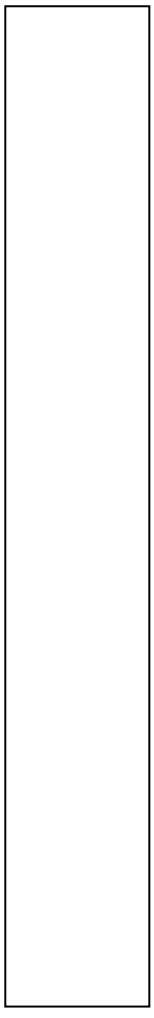
Reproduïm alguns detalls decoratius.

L'**esgrafiat** on està escrit l'any de construcció.

El **forjat** de la finestra

Un detall de la **cenefa** esgrafiada

Fem l'anàlisi d'un edifici. Fitxa d'observació

Fotografia:

Carrer i número on està situat l'edifici:

Any de construcció:

Descripció objectiva (nombre de pisos, ús de la planta baixa, elements decoratius, ...):

Creus que ha estat restaurat recentment?:

Ús actual:

Manté el seu ús original (si no és així, quin era quan es va construir?):

Estil arquitectònic en què l'enquadres:

Elements que et porten a situar-lo en aquest estil:

Descripció subjectiva (m'agrada o no m'agrada i per què):

Comparem dos edificis.

- Compara la casa del carrer Pàdua número 75, amb la casa del carrer Muntaner número 315. Observa-les i descriu-les. Enganxa una fotografia de cadascuna d'elles a la fitxa corresponent.

Casa carrer de Pàdua.

Casa carrer de Muntaner

- A quin estil arquitectònic pertany cadascuna d'elles? És el mateix?

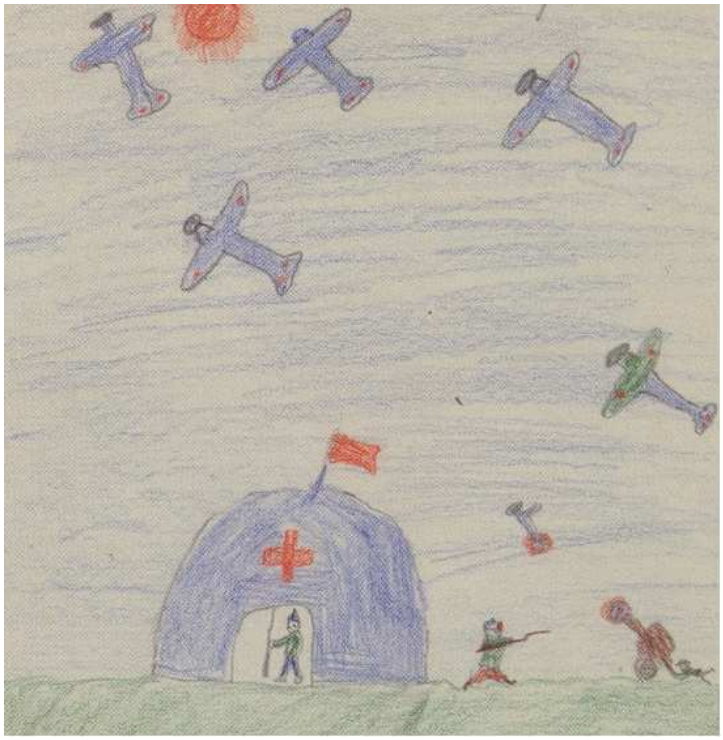
3.EL NOSTRE INSTITUT EN TEMPS DIFÍCILS.

La guerra civil i el franquisme.

A partir de l'any 1938, en plena guerra civil i amb l'arribada de les tropes franquistes a Catalunya, les penúries i els bombardejos van fer molt difícil seguir un ritme normal de classes. Quan els avions bombardejaven, la gent podia amagar-se en refugis com el del túnel dels Ferrocarrils Catalans a la plaça Molina en direcció a Gràcia.

Malgrat això les escoles i els instituts van estar oberts a l'alumnat fins dos dies abans de l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona.

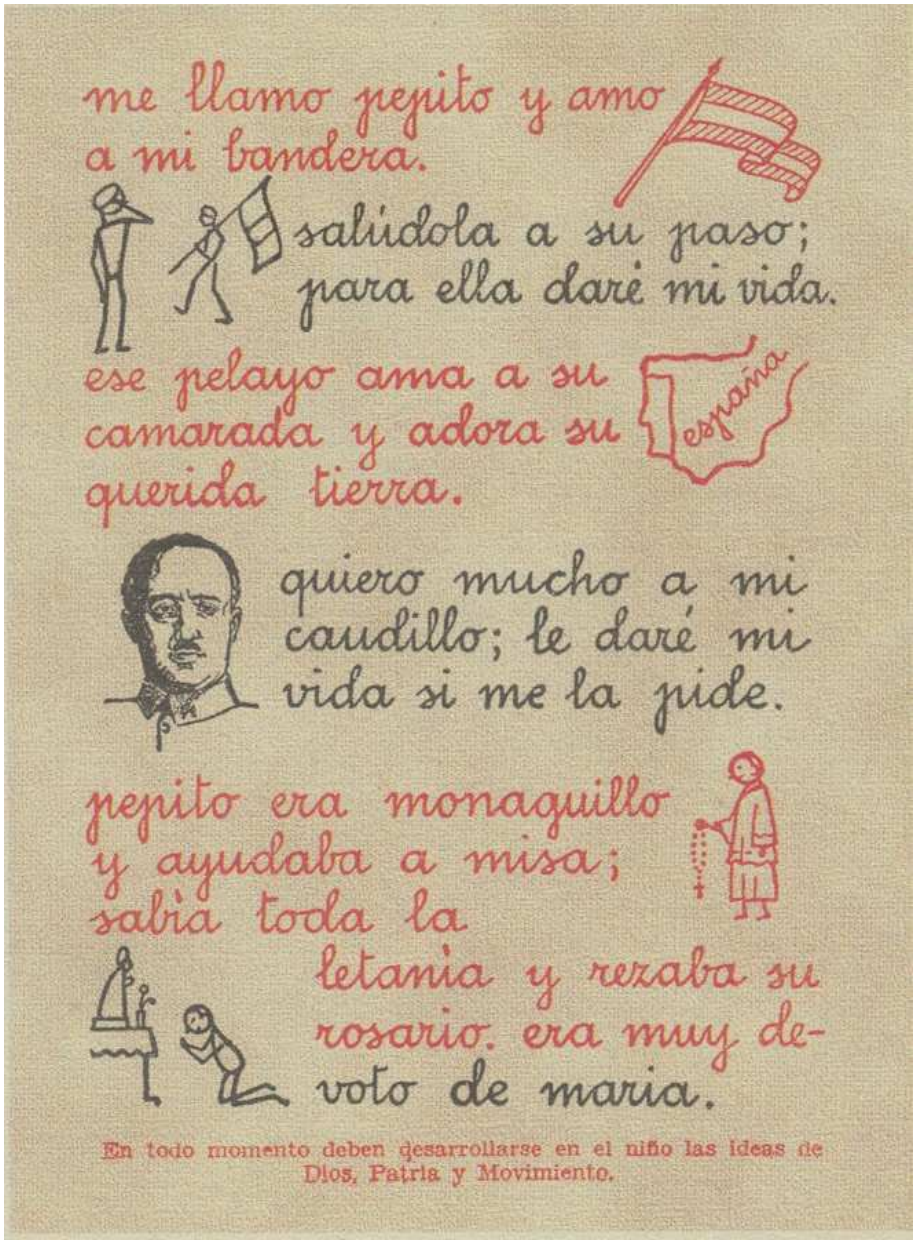
- Com manifestava aquest nen en el seu dibuix la seva percepció de la guerra?

Dibuix d'un nen. Any 1939.

La guerra civil comença l'any 1936 i finalitza l'any 1939. Molts professors i professores republicanes van morir a causa de la guerra al front o dels bombardejos sobre pobles i ciutats, van haver de fugir a l'exili o van ser depurats i posats a la presó, apartats de les escoles o, en el millor dels casos, obligats a fer la seva feina molt lluny de Catalunya, a altres llocs d'Espanya. Només els que no van significar-se políticament van poder continuar a les aules. Els afectes al règim -com per exemple els afiliats a *Falange Tradicionalista i de las JONS*, únic partit polític legal- van ocupar els llocs de direcció de les noves escoles i instituts del franquisme.

- Fixa't en la pàgina extreta d'un llibre de text publicat en acabar la guerra civil. Quins principis creus que volia inculcar el règim franquista als escolars?

Un nou edifici i un nom nou, *Instituto de Bachillerato Menéndez y Pelayo*.

L'any 1939, finalitzada la guerra civil, l'Institut Salmerón va perdre el seu nom. Part del seu professorat va ser expedientat, i per tant apartat de la seva feina a les aules, pels *Tribunales de depuración de responsabilidades políticas*. A més, va abandonar la seu del palauet del carrer de Muntaner i va ser instal·lat per les autoritats franquistes a l'edifici de la Mútua Escolar Blanquerna a la Via Augusta. Aquesta mútua escolar, que el govern de la Generalitat havia incorporat a la seva xarxa d'escoles durant els anys de la guerra civil, va ser disolta per les noves autoritats. Part del seu professorat va ser també depurat i el seu edifici escolar va ser requisat com a conseqüència de la seva orientació catalanista i la seva tasca docent innovadora.

El nou nom triat per les autoritats franquistes va ser *Instituto de Bachillerato Menéndez y Pelayo*, nom amb que encara avui dia se'l coneix. El canvi de nom, per atzar o voluntàriament, contraposava la figura de l'intel·lectual santanderí Menéndez y Pelayo, amb idees polítiques molt conservadores i de fortes conviccions catòliques, al seu mestre i enemic ideològic, l'andalús Salmerón, president de la primera república i amb una ideologia contraposada a la del seu deixeble, basada en el lliurepensament i amb conviccions fortament laicistes, per tant allunyades de la religió.

L'institut Menéndez y Pelayo va passar a ser exclusivament masculí. El seu primer director, Marín Peña, actua de la manera que imposa el nou règim polític. Les propostes s'aproven sense debatre després de breus canvis d'impressions.

En un document intern de l'època es pot llegir: *El señor Director manifiesta que (...) al entrar el profesor en clase, sus alumnos, puestos en pie, le saluden con el saludo nacional al cual el profesor contestará con cortesía y afecto requerido. Al mismo tiempo se da cuenta de la segunda propuesta (...), al terminar la jornada escolar de la mañana se reúnan todos los alumnos para entonar el himno "Cara al sol" i propone que se les dé a escoger entre dos de los lugares del jardín del Instituto, donde con mayor dignidad pueda darse efectividad a la patriótica iniciativa.*

Activitat física al terrat superior de l'edifici (anys 40)

Biblioteca encara amb el mobiliari original de l'Escola Blanquerna(anys 40)

Durant els anys 1945 fins el 1953, Santiago Andrés Zapatero s'encarregà de la direcció del centre.

- En què creus que va canviar l'educació en època franquista en relació als exemples què hem vist d'època republicana?

Malgrat les dificultats provocades per l'estricte control que exercien les autoritats franquistes sobre el professorat, exalumnes de l'institut com l'arquitecte Oriol Bohigas o el pedagog Jordi Galí (fill d'Alexandre Galí), han explicat l'important tasca docent de part del professorat d'aquells primers anys de l'institut sota la dictadura. La categoria intel·lectual i humana de professors com Alexandre Satorras de filosofia, o Alfons Campos de ciències naturals,van permetre veure una llum de sensibilitat, bellesa i coneixement enmig de la grisor política i social del moment. És especialment significativa per a aquest exalumnes la creació, per part del professor Campos, d'un grup de música dins de l'institut.

Sortida de treball d'un grup d'alumnes de l'Institut Menéndez y Pelayo al museu de geologia del Parc de la Ciutadella (anys 40).

Edifici i pati de l'Institut Menéndez y Pelayo als anys 40.

Alumnes al llarg del temps.

- Aquestes tres fotografies ens mostren grups d'alumnes de l'Institut Menéndez y Pelayo ens diferents moments històrics. Explica quines diferències i quines semblances trobes entre l'alumnat a totes tres.

Anys 40 del segle XX

Inicis dels anys 80 del segle XX

Inicis del segle XXI

Veïns cèlebres del nostre barri.

Joan Maragall i Gorina (1860-1911).El seu pare va ser fabricant tèxtil. Va estudiar dret quan el seu pare volia que es cuidés de la fàbrica, però això no l'impedí ser un gran poeta i periodista. Com a poeta se'l classifica dins del corrent modernista que situen la seva obra en ambients tradicionals i rurals.

Casa familiar dels Maragall a la plaça Molina.

Sol solet...

Quan jo era petit
vivia arraulit
en un carrer negre.
El mur hi era humid,
prô l sol hi era alegre.

Per'llà a Sant Josep
el bon sol solet
lliscava i lluïa
pel carreró estret.

En mon còs neulit
llavors jo sentia
una esgarrifança
de goig i alegria.

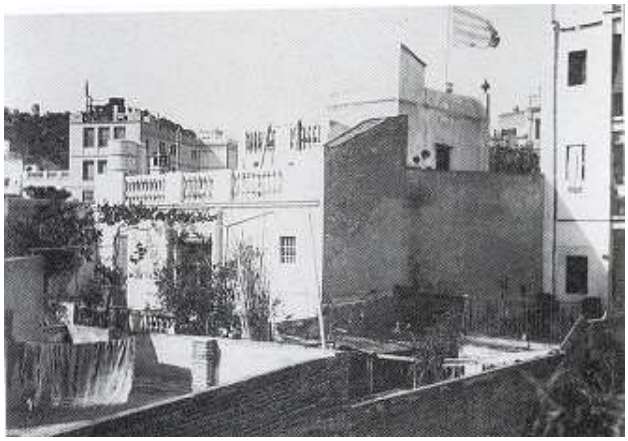
Joan Maragall

- Visitem la casa familiar de Joan Maragall.
- Després de la visita, explica allò que t'hagi cridat més l'atenció. Justifica-ho.

Mercè Rodoreda i Gurguí (1908-1983). Nasqué en una petita torre amb jardí del carrer de Balmes 340, amb entrada pel carreró del darrere –aleshores París 8, actualment carrer de Manuel Angelon-, al barri de Sant Gervasi de Cassoles. Al final de la guerra civil va haver d'exiliar-se a França amb d'altres escriptos catalans. Va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes l'any 1980. Es considera l'escriptora de llengua catalana contemporània més influent, tal com ho testifica la repercussió internacional, amb traduccions a vint-i-nou llengües diferents de part de la seva obra. La seva producció comprèn tots els gèneres literaris; poesia, teatre i conte, tot i que destaca especialment en la novel·la. Una de les seves obres més conegudes és la novel·la "La plaça del Diamant".

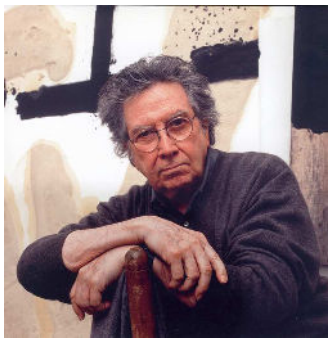

Valldaura li digué: "M'enduc la dona a París, però com que és molt barcelonina tinc por que s'enyori.(...) Voldria que vosté, amb temps, em busqués una torre i així me la podria anar arreglant al meu gust". "Justament - li contestà Fontanills- en tinc una per vendre (...)" (...)a la part alta de Sant Gervasi, en un carrer a mig fer, al costat d'un camp, voltada d'un gran jardí. (***Mirall trencat***. pg.70-71).

Torre Gurgui, propietat de l'avi de mercè Rodoreda, avui desapareguda. El seu jardí va ser descrit en les seves novel·les; ***Mirall trencat*** *,* ***Aloma*** *i* ***Jardí vora el mar***.

Antoni Tàpies i Puig.

Va néixer a Barcelona l'any 1923. Pintor i escultor. Viu actualment al número 57 del carrer Saragossa. Està considerat com un dels artistes catalans més importants del segle XX. De formació autodidacta, Tàpies ha creat un estil propi dins l'art d'avantguarda en el que combinen la tradició i la innovació dins d'un estil abstracte però ple de simbolisme.

En l'obra de Tàpies poden distingir-se signes com creus, llunes, asteriscs, lletres, números, figures geomètriques, etc. Per l'artista, aquests elements tenen una significació. Per exemple:

- A i T són per les inicials del seu nom o per Antoni i Teresa, la seva dona.
- La X representa el misteri, o forma de tatxar alguna cosa.
- La M és la línia que tots tenim dibuixat al palmell de la mà, la qual remet a la mort.
- La S són les arrugues del peu. Tot combinat, M i S, era "mort segura".

Tàpies generalment fa servir en els seus quadres colors austers, freds, terrosos, com l'ocre, el marró, el gris, el beix o el negre. Per l'artista, aquests colors representen el món interior i la llum dels somnis. En la seva obra reflecteix una gran preocupació pels problemes de l'ésser humà: la malaltia, la mort, la soledat o el dolor.Utilitza tècniques pictòriques que barregen els colors tradicionals amb materials com sorra, roba, palla, etc., amb predomini del collage.

- Fixa't en el següent quadre d'Antoni Tàpies anomenat "Creu i terra". Fes-ne un de semblant utilitzant les tècniques que utilitza el pintor però creant la teva pròpia simbologia.

Josep Comas Solà (1868-1937). Nascut a Barcelona, va ser un gran investigador i divulgador de la ciència i en concret l'astronomía. Va ser director de l' Observatori Fabra de Barcelona des de la seva creació l'any 1904, fundador de la *Sociedad Astronómica de España y América* (1911), director del Servei de d'Astronomia de la Generalitat i membre d'honor de nombroses Societats Astronòmiques d'arreu d'Europa.

Descobrí dos cometes -un dels quals duu el seu nom, el cometa periòdic 32P/Comas Solà-, un estel variable i onze asteroides , un dels quals va batejar amb el nom de Barcelona. Va fer remarcables estudis sobre Mart, Júpiter, Saturn i els estels dobles, estudis de geofísica i de física teòrica, i les seves conferències públiques foren nombrosíssimes.

En memòria de la seva aportació a l'Astronomia el selenògraf anglès HP Wilkins va donar el seu nom a un cràter de la Lluna . En 1973 la Unió Astronòmica Internacional (IAU), organisme responsable entre altres coses de donar els noms oficials a astres i als seus detalls geogràfics, va reformar el nomenclàtor de la Lluna perdent Comas Solà el seu cràter per a guanyar-ne un a Mart .

En morir (1937), llegà la seva casa Villa Urania i terrenys i els seus valuosos aparells astronòmics a la ciutat de Barcelona.

Ara fes-ho tú.

Fes una entrevista a una persona del barri de Sant Gervasi. Sigui quin sigui el seu ofici és, de ben segur, una veí o veïna cèlebre del barri.

Abans i durant l'entrevista

1.Tria la persona que has d'entrevistar

2.Has de tractar de **vostè** la persona entrevistada i mostrar-te educat en tot moment.

3.Segueix el qüestionari de la pàgina següent i inventa tres preguntes més.

4.Estigues atent a les respostes de les persones entrevistades a fi de tornar a fer les preguntes amb unes altres paraules si la resposta no ha estat prou clara.

5.Has de tenir en compte que s'ha de recollir una sola resposta per cada pregunta.

6.Recorda que les preguntes i les respostes han d'anar precedides d'un guió i que al final de cada pregunta s'ha de posar un signe d'interrogació.

7.Tingues en compte que algunes preguntes poden començar amb les paraules: què, quan, com, on i per què.

8.Després de l'entrevista dóna les gràcies a la persona entrevistada per la seva atenció i col·laboració.

9.Passa en net les respostes obtingudes l'abans possible. Pot ser que alguna resposta hagi estat donada per la persona entrevistada de forma molt ràpida i hagis hagut d'abreujar-la a l'escriure-la. Si fa poc que has fet l'entrevista i encara recordes la resposta complerta et serà fàcil reproduir-la. Mai facis allò de demanar que la persona repeteixi la resposta donada una i altra vegada.

Una vegada tinguis triada la persona, segueix el següent model per fer la entrevista.

Fotografia:

-Nom i cognoms:

-Adreça:

-Edat:

-Estat civil:

-Ofici:

-Anys que fa que viu o treballa al barri:

-Opinió sobre el barri (què és el que més li agrada/què és el que menys li agrada):

-Què proposaria per millorar la vida al barri:

Preguntes proposades per l'alumna/e:

-

-

-

4. EL NOSTRE INSTITUT EN TEMPS DE CANVI.

La transició cap a la democràcia.

El dia 20 de novembre de 1975 moria el dictador, Francisco Franco, trenta-sis anys després de la fi de la guerra civil. En aquell moment va iniciar-se el procés polític conegut amb el nom de **transició democràtica**. Els carrers van omplir-se de manifestacions de milers de persones que demanaven el retorn de les llibertats, amb la legalització de tots els partits polítics que Franco havia prohibit, l'alliberament dels presos polítics antifranquistes que encara estaven a la presó i la tornada dels drets polítics dels catalans, amb la demanda de la reinstauració de la Generalitat i l'aplicació de l'Estatut de Catalunya que el franquisme havia derogat per la violència de les armes.

Manifestació a Barcelona el febrer de 1976 a favor de la llibertat, l'amnistia i l'estatut d'autonomia de Catalunya.

- Analitzen aquesta imatge:

Com la titularies?
Data / Lloc / Color:
Descripció:
Opinió personal:

El català torna a entrar a una escola de nou mixta, laica i democràtica.

Poc abans de la mort de Franco, l'any 1975, algunes coses van començar a canviar a l'Institut Menéndez y Pelayo:

-L'any 1964 van començar obres d'ampliació de l'edifici que no finalitzarien fins l'any 1976 quan s'edifiquen la sala d'actes i el gimnàs.

-El curs 1966/1967 començà a funcionar el nocturn.

Alumnes de l'institut l'any 1966.

-L'any 1973 van matricular-se les primeres noies als estudis nocturns. Tornava la coeducació.

Professors de l'institut a punt de jugar un partit contra els alumnes en el pati de l'institut l'any 1977.

-El curs 1978-1979 tornaven les noies als estudis diürns de l'institut.

-El retorn del president Tarradelles i la restauració de la Generalitat l'any 1977, el nou Estatut de Catalunya del 1979 i les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, després de la dictadura franquista, l'any 1980, van afavorir el retorn del català com a llengua vehicular de les escoles i instituts de Catalunya.

-El curs 1997 es fa una nova profunda remodelació de l'edifici. Es redistribueix la planta baixa, es van renovar els lavabos, el menjador, la secretaria i els vestuaris.

-El curs 2008/2009 es remodelen diverses parts de l'interior de l'edifici i de l'exterior. Es pinta la façana. Se celebrava el 75 aniversari de l'institut!

- Creus que les obres que s'han fet a l'Institut Menéndez y Pelayo al llarg del temps respecten el projecte original de l'arquitecte de la Mútua Escolar Blanquerna Jaume Mestres i Fossas? Observa les imatges antigues del dossier i passeja't per l'institut per poder explicar-ho.

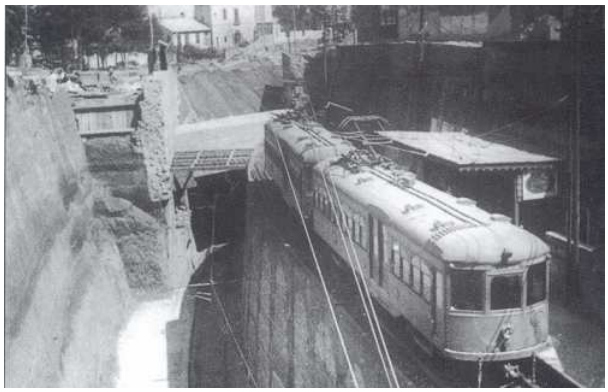
Un barri que segueix canviant.

Sant Gervasi de Cassoles va seguir urbanitzant-se al llarg del segle XX ja com a barri de Barcelona.

L'edifici de l'antic ajuntament del poble de Sant Gervasi de Cassoles va ser tirat a terra l'any 1964 per construir un mercat.

Una de les grans transformacions del barri va ser el cobriment de la línia dels ferrocarrils de Catalunya al seu pas per la Via Augusta, que ja estaven soterrats des de començaments del segle XX.

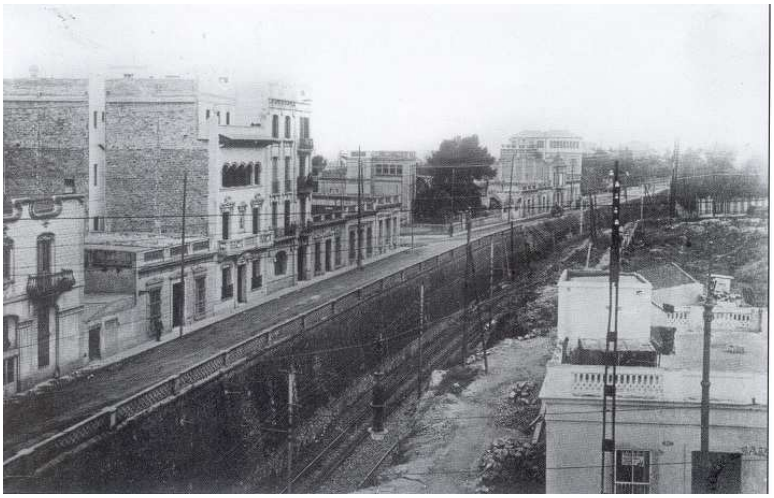
Més recentment, la lluita veïnal ha permès recuperar espais per a la gent del barri. Un exemple és el de l'obertura al públic dels jardins de Can Brusi com a parc. Aquests envolten la finca modernista que era antigament propietat de la família Sagnier, que avui és un centre cívic.

L'any 1997, després de recollir 6.000 firmes demanant equipaments i l'obertura dels jardins, el veïnat de Sant Gervasi va sortir al carrer per evitar la conversió en apartaments de la Casa Sagnier. Pancartes als balcons i una concentració de 500 veïns van comportar un primer acord de recuperació.

L'any 2003 s'inaugurava el parc dels jardins de Can Brusi i el 2006 de nou la pressió veïnal, forçà l'Ajuntament a fer equipaments a la Casa Sagnier. Finalment l'any 2007 s'inaugurava el centre cívic, el casal infantil i el punt d'informació per a joves que teniu a la vostra disposició.

A inicis del segle XX, la Via Augusta era molt diferent a com és avui dia. Descriu, en una redacció, les diferències que trobes en aquest mateix indret de la Via Augusta, entre els carrers Muntaner i Santaló, fotografiat l'any 1927 i l'any 2010 des del mateix lloc.

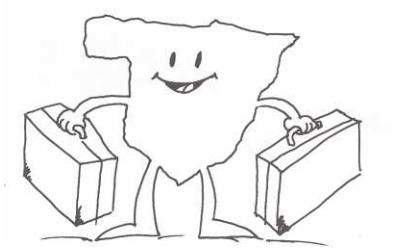
5. EL NOSTRE INSTITUT AVUI.

El segle XX, gent que ve i gent que se'n va.

La societat catalana viu en l'actualitat en un sistema polític democràtic amb una economia desenvolupada. Les economies occidentals, com la catalana, atrauen a moltes persones que es veuen obligades a abandonar els seus països, les seves famílies i les seves amistats a la cerca d'oportunitats que els permetin viure de forma digna del seu treball. Aquest flux migratori tot sovint no és voluntari. Desigualtats, conflictes i pobresa mouen centenars de milers de persones a buscar oportunitats.

Les migracions han estat una constant des de la prehistòria. L'actual Catalunya ha estat històricament un territori d'acollida on han arribat, i tot sovint s'han quedat, moltíssimes persones. Aquest fet ha configurat la nostra cultura; un mosaic d'empremtes de diferents cultures. Fenicis, grecs, romans, visigots, àrabs, provençals,...Tots ells han anat configurant el que avui som.

El segle XX va ser un temps en què moltes persones d'arreu d'Espanya van arribar, i es van quedar, a Catalunya, convertint-se en catalans i catalanes de ple dret:

- L'Exposició Universal, que l'any 1929 va celebrar-se a Barcelona, i la construcció de la primera línia del Metro, atragué molta gent de diverses regions d'Espanya, especialment de Múrcia. La major part d'ells en el seu poble eren jornalers que malvivien amb l'exigu sou que els pagaven els terratinents (grans propietaris de terres) en el seu lloc d'origen.
- Durant la Guerra Civil, moltes persones de les zones d'Espanya on estava el front de guerra, fugiren de l'atrocitat de la guerra i de la repressió franquista, i vingueren a Catalunya on van rebre la solidaritat i l'ajut econòmic, sanitari i educatiu que els calia. Eren els refugiats.
- Entre els anys 50 i 70 del segle XX es van produir importants corrents migratòries a Espanya. La població que es desplaçava provenia de zones agrícoles econòmicament deprimides com Andalusia, Extremadura, Múrcia, Galícia i Aragó, per anar a zones industrialitzades com Catalunya. Molts van anar també a l'estranger. Es calcula que uns 3.500.000 espanyols van anar a buscar feina fora de les fronteres d'Espanya, especialment a Suïssa i Alemanya.

- Tots els membres de la teva família tenen el mateix lloc d'origen? Pots afirmar que la teva família també ha viscut migracions? Averigua d'on provenen els teus avantpassats (pots intentar arribar fins als teus besavis preguntant als avis o als pares) i les raons que els van portar a emigrar si van fer-ho. Assenyala en un mapamundi les zones d'on van venir i l'any d'arribada a Barcelona.

El segle XXI. Un institut multicultural.

El teu institut és un mirall de la nova societat catalana, hi trobem alumnes vinguts de diferents parts del món. Avui, els immigrants solen arribar de llocs llunyans; Sudamèrica, Àsia, Àfrica,... Les persones que arriben a Catalunya ens aporten coses noves de les seves cultures, aquí els catalans i les catalanes els oferim integrar-se a la nostra cultura i fer-se seu tot el bo que té. Són els nous catalans.

- Descriu coses que poden aportar-nos els companys i companyes que venen de països llunyans i allò que Catalunya pot aportar-los a ells i elles:

Què ens poden aportar els immigrants?	Què els pot aportar Catalunya?

Les noves tecnologies de la comunicació entren a les aules.

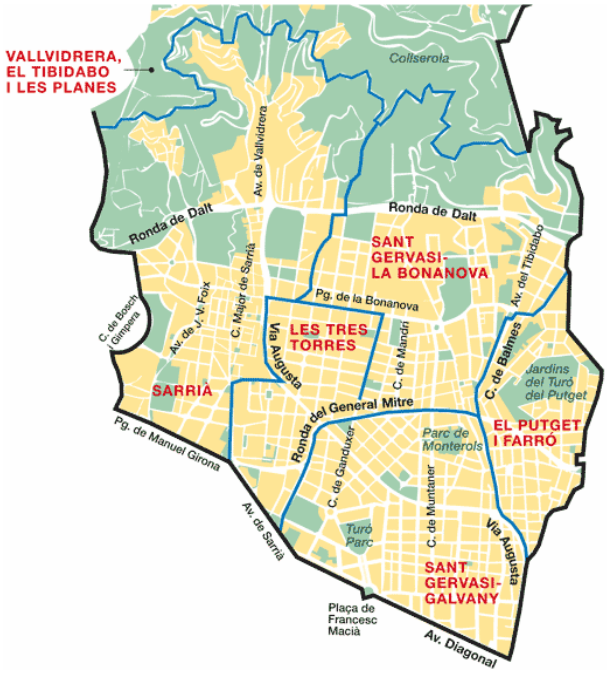
La tecnologia audiovisual i la informàtica ha revolucionat la societat en els darrers anys. El nostre institut no ha estat aliè ha aquest canvi tan important. Aquestes tecnologies són eines que, en alguns aspectes, ens fan la vida més fàcil i que, per tant, poden convertir-nos en una societat més ben comunicada i pròspera.

- Creus que les tecnologies de la comunicació que utilitzem a l'institut ens serveixen per aprendre millor? Per què?

SANT GERVASI DE CASSOLES, UN BARRI DEL SEGLE XXI

El barri de Sant Gervasi forma part del districte Sarrià-Sant Gervasi. Aquest districte està format per antics pobles com Sant Gervasi de Cassoles, agregat a Barcelona l'any 1897, Vallvidrera - les Planes, annexat a Sarrià el 1890, i el municipi de Sarrià, que va passar a formar part de Barcelona l'any 1921. La suma d'aquestes diferents realitats històriques i territorials ha donat com a resultat una identitat especial, humana i urbanística.

- Assenyala sobre el mapa del districte, amb una creu vermella, on està situat l'institut. Si la teva casa també està en aquest districte, assenyala on es troba amb una creu blava.

Sarrià - Sant Gervasi es caracteritza perquè acull nombrosos i importants centres educatius, prestigiosos centres sanitaris, empreses de publicitat mundialment reconegudes i també un ampli ventall de comerç de proximitat. És un districte residencial amb una bona qualitat de vida en el qual destaca la disponibilitat de parcs i zones verdes, i molt en particular el parc de Collserola, que ofereix als ciutadans la possibilitat de conèixer i gaudir d'un entorn natural i saludable per poder desenvolupar-hi tota mena d'activitats esportives i d'esbarjo.

La Ronda del General Mitre va significar, com altres vies ràpides construïdes a Barcelona cap a la dècada dels 70 del segle XX, una esquerda que va dividir el barri de Sant Gervasi de Cassoles en dos meitats difícilment comunicables.

Investiguem el nostre barri.

Fes una recerca que et permeti omplir la següent graella.

CENTRES EDUCATIUS	
CENTRES SANITARIS	
CENTRES COMERCIALS	
PARCS I JARDINS	
SERVEIS FUNERARIS	
CENTRES CULTURALS	
INDÚSTRIES	

- Assenyala les paraules que creus que defineixen Sant Gervasi.

AGRÍCOLA INDUSTRIAL DE SERVEIS COMERCIAL

- Afegeix altres adjectius que defineixin el barri.

EL TURÓ DE MONTEROLS, UN PARC DE SANT GERVASI

Coneguem més i millor la flora de l'entorn.

A continuació tens quatre documents:

1. Una llista d'espècies vegetals (faneròGames – plantes amb flor - / espermatòfits – plantes amb llavor -) que podeu observar al parc Turó de Monterols, pati i vorera de l'Institut.
2. Una fitxa per descriure un arbre.
3. Un plànol del parc Turó de Monterols.
4. Sis fotografies.

Amb aquesta informació has de fer el següent:

a) Escull un arbre de la llista d'espècies vegetals.

b) Una vegada escollit un, busca informació sobre la família vegetal a la qual pertany. Aquesta informació la pots cercar a la Biblioteca (enciclopèdia de la Historia Natural del Països Catalans) o per Internet. Recull la informació (és a dir, les característiques generals de la família a la qual pertany l'arbre escollit) redactada en columna i escrita a mà en un full. Aquest full l'has d'afegir darrera de la fitxa on hauràs descrit l'arbre.

c) Cerca l'arbre al parc Turó de Monterols i comprova si pots observar les característiques de la família a la qual pertany i omple la fitxa. El dibuix que et demanem ha de ser precís i acurat (no val qualsevol gargot!)

d) Senyala en el plànol del parc el lloc on es troba l'arbre que descrius a la fitxa.

e) Per últim identifica a quines plantes corresponen les sis fotografies i escriu al costat de la fotografia el nom científic, el nom català i castellà, i la família a la qual pertany.

Arbres, arbusts, mates, enfiladisses i herbes del Parc Turó de Monterols.

Degut a l'abundància d'espècies vegetals presents en el parc (mediterrànies i d'altres contrades) presentem un recull (ampliable en el futur) de les que ens semblem més significatives per treballar amb l'alumnat d'ESO.

Hem agrupat les plantes seguint les categories taxonòmiques a l'ús i hem afegit el tipus morfològic.

Espermatòfits

Gimnospermes

Non científic	Nom català Nom castellà	Família Forma del corm
Cedrus deodora	Cedre d l'Himàlaia Cedro de Himalaya	Pinàcies arbre
Cedrus libani	Cedre del Líban Cedro del Líbano	Pinàcies arbre
Pinus halepensis	Pi blanc Pino carrasco	Pinàcies arbre
Pinus pinea	Pi pinyer Pino piñonero	Pinàcies arbre
Cupressus sempervirens	Xiprer Ciprés	Cupressàcies arbre
*Ginkgo biloba**	Ginkgo Ginkgo	Ginkgoàcies arbre

Angiospermes dicotiledònies

Non científic	Nom català Nom castellà	Família Tipus morfològic
Acanthus mollis	Carnera Acanto	Acantàcies herba
Schinus molle	Pebre bord Pimentero falso	Aceràcies arbre
Pistacia lentiscus	Llentiscle Lentisco	Anacardiàcies arbust
Nerium oleander	Baldre Adelfa	Apocinàcies arbust
Hedera helix	Heura hiedra	Araliàcies enfiladissa
Buxus sempervirems	Boix Boj	Buxàcies arbust
Lonicera implexa	Lligabosc calzas	Caprifoliàcies enfiladissa
Viburnum timus	Marfull Durillo	Caprifoliàcies arbust
*Ceratonia siliqua***	Garrofer Algarrobo	Cesalpiniàcies arbre
Cercis siliquastrum	Arbre de l'amor Árbol del amor	Cesalpiniàcies arbre
Quercus ilex	Alzina encina	Fagàcies arbre
Quercus suber	Alzina surera	Fagàcies

	Alcornoque	arbre
Lavanda angustifolia	Espígol Espliego	Labiades matoll
Rosmarinus officinalis	Romaní Romero	Labiades matoll
Salvia officinalis	Sàlvia Salvia	Labiades matoll
Laurus nobilis	Llorer Laurel	Lauràcies arbre
Magnolia grandiflora	Magnòlia Magnolia	Magnoliàcies arbre
Fraxinus oxycarpa	Freixe de fulla petita Fresno	Oleàcies arbre
Ligustrum lucidum	Trona Aligustre	Oleàcies arbre
Olea europaea	Olivera Olivo	Oleàcies arbre
Spartium junceum	Ginesta Retama de olor	Papilionàcies arbust
Pittosporum tobira	Pitòspor Pitosporo	Pitosporàcies arbust
Rhamnus alaternus	Aladern Aladierno	Ramnàcies arbre
Rubia peregrina	Rogeta raspalengua	Rubiàcies enfiladissa
*Ulmus pumila***	Om de Sibèria	Ulmàcies arbre
*Celtis australis**	Lledoner Almez	Ulmàcies arbre

Angiospermes monocotiledònies

Non científic	Nom català Nom castellà	Família Tipus morfològic
Ruscus aculeatus	Galzeran brusco	*Liliàcies* *matoll*
Asparagus acutifolius	Esparreguera boscana Esparrago silvestre	Liliàcies enfiladissa
Chamaerops humilis	Margalló Palmito	Palmes arbre
Phoenix dactilyfera	Palmera de dàtils Palmera de dátiles	Palmes arbre
Washingtonia filifera	Palmera de ventall	Palmes arbre

* Es troba al patí de l'Institut.
** Es troba a la vorera de l'Institut.
*** Es troba al patí de l'Institut i al parc.

Fitxa: Descripció d'un arbre

(Nom científic, nom català , nom castellà)	
Alçària	
Aspecte del tronc i l'escorça.	
Forma aspecte de la capçada.	
Fulles	
Flor	
Llavor o/i fruit.	
Borrons	
Utilitat / ús.	

- Busca i marca al mapa del districte Sarrià - Sant Gervasi on es troba el Parc del Turó de Monterols.

- Assenyala amb línies vermelles discontínues el recorregut que has fet pel Parc fins trobar l'arbre escollit.

TREBALLS DE SÍNTESI

Fem una presentació en power-point de la història de l'institut

Una vegada acabat el treball proposat en aquest quadern, prepararem un Power-Point que sintetitzi tot allò què hem après del nostre institut per explicar-ho a les mares, pares i alumnes que cada any venen a les jornades de portes obertes. Explicar la història de l'institut els farà conscients de la qualitat educativa del centre, basada en una llarga i intensa experiència educativa que comença fa més de 75 anys, en temps de la República.

Aquestes presentacions les prepararem en grup. Treballant en cooperació amb altres companys i companyes podrem:

- Compartir idees, així en tindrem més i més bones.
- Comunicar de forma argumentada les nostres propostes.
- Escoltar els demés per comprendre totes les idees exposades.
- Triar les millors solucions a partir de les aportacions fetes per tothom.

Com preparar un power-point

Passos a seguir per plasmar en una presentació en power-point els resultats obtinguts de la recerca de la història de l'institut:

- Pensa que un power-point mostra la síntesi de les idees que expliques en una intervenció oral.
- S'ha de mantenir la coherència en l'elaboració de tota la seqüència de diapositives: un mateix fons; mantenir clarament la font, el tamany i el tipus de les lletres dels títols, els subtítols i els textos.
- Evitar entrades de text o imatges a les diapositives excessivament sobtades. Com més pausada sigui la presentació, més agradable serà per a aquelles persones que la vegin.
- El títol del treball ha de ser clar. Ha d'estar escrit en lletres grans Millor majúscules), amb negreta, a la primera diapositiva de la presentació.
- Els subtítols dels diferents apartats han d'estar fets amb lletres en negreta (millor minúscules), una mica més petites que el títol general.
- Han de preponderar les imatges sobre els textos. Quan parlem d'imatges ens referim a fotografies, dibuixos, mapes o gràfics que expliquin clarament la idea que volem comunicar.
- Els textos explicatius han de ser breus i redactats en forma d'esquema a ser possible. Evitaren posar textos molt llargs, difícils de llegir i que dificultin centrar l'atenció i entendre allò que se'ns explica oralment mentres es presenta el power-point. La lletra emprada en aquests textos serà de la mateixa font que el títol i subtítol, però sense negreta i en un cos més petit.

Com preparar l'exposició oral

Caldrà elaborar un esquema ordenat dels punts que explicarem en públic. Aquest esquema ens servirà de guia en el moment de l'exposició. En aquest esquema tindrem en compte els següents passos:

- L'exposició oral s'ha de fer sense llegir, amb l'ajut de l'esquema preparat.
- L'exposició ha de ser:
    - Clara; ben organitzada i entenedora.
    - Interessant; cal saber provocar l'interès de qui escolta.
    - Sintètica; cal saber resumir les idees més importants.

- Cal tenir en compte...
    - Parlar a poc a poc, amb fluïdesa i naturalitat.
    - Ajustar-se al tema tant com sigui possible sense caure en repeticions.
    - Utilitzar un vocabulari precís i adequat.
    - Mirar en diferents moments al públic què ens escolta.

El tríptic de la història de l'institut

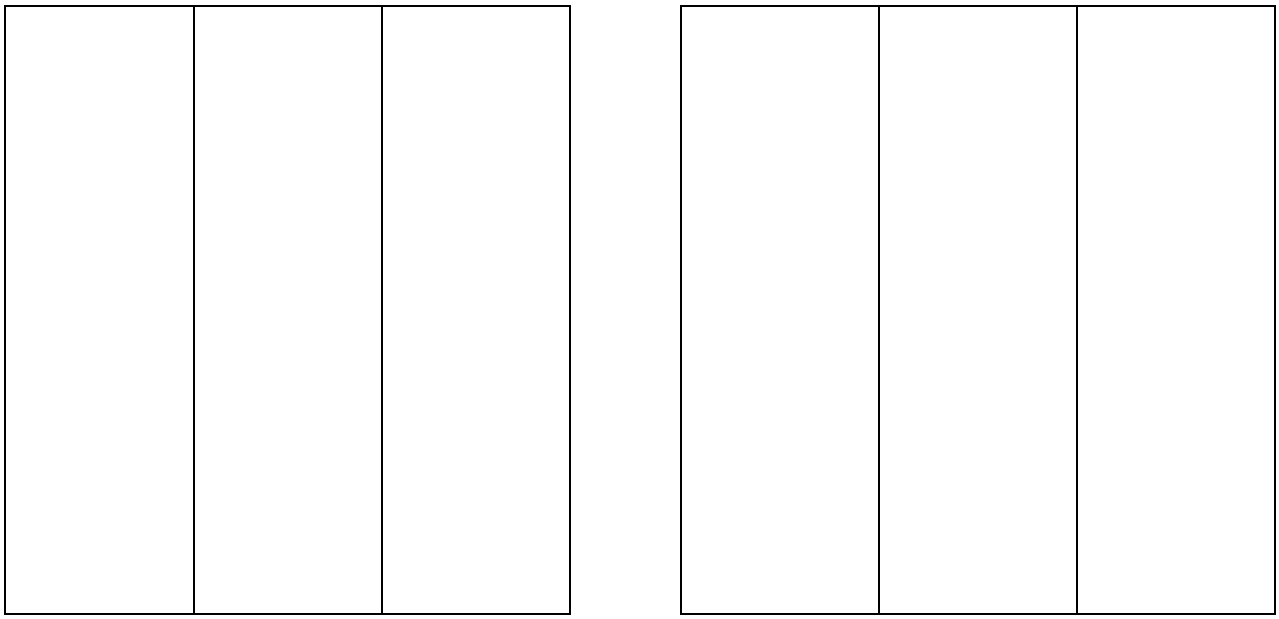
Heu de dissenyar un tríptic que permeti entendre com és el nostre institut. Heu de pensar a l'hora de fer-ho que ha de servir per fer entendre el nostre institut avui, com a resultat de la seva història.

El tríptic ha de tenir els apartats següents:

1. Plànol de la seva ubicació i com arribar-hi.
2. Els fets més rellevants de la seva història.
3. Els elements actuals més representatius.

Per començar la feina haureu de tenir en compte:

- ✓ Quina informació escrita hi posareu. Cal tenir en compte que un tríptic no és un llibre de text, la part escrita cal plasmar-la, quan es pugui, en forma d'esquemes o ben resumida.
- ✓ Quines imatges hi haurà. Cal cercar aquelles que siguin més representatives, tant pel que fa a la seva rellevància com a la seva capacitat per exemplificar o explicar.
- ✓ Com organitzareu la informació en l'espai del tríptic. Està bé tenir-ne un a mà per anar esbossant amb llapis la distribució de la informació i veure així els espais reals a omplir.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

Benavent P. *et al.* (1999). *La tradició renovada. Anys 30 Barcelona.*Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona.

Hernández F.X., Vidal M., Fernández M. (1991). *Passat i present de Barcelona (III): materials per l'estudi del medi urbà.* UB. Barcelona.

Mañé A.(2004). *El Ferrocarril Metropolità del Vallès.* Associació de veïns de Sarrià / Centre Excursionista Els Blaus / El Mirador. Vilamòs.

Mañé A.(2006). *El tren de Sarrià a Barcelona.* Associació de veïns de Sarrià / Centre Excursionista Els Blaus / El Mirador. Vilamòs.

Masabeu J.(1989). *Alexandre Galí i la Mútua Escolar Blanquerna.*Associació Blanquerna. Barcelona.

Pernau G. (1997). "El centenario de las agregaciones" a *Barcelona Metrópolis Mediterránea* núm.35. Ajuntament de Barcelona.(pp.34-38).

Portavella J.(2005). *Itineraris de Sant Gervasi*.Ajuntament de Barcelona.

Portell R., Marquès S.(2006). *Els mestres de la República.* Ara Llibres. Badalona.

Portell R., Marquès S. (2008). *Mare de Déu, quina escola! Els mestres contra Franco.* Ara Llibres. Badalona.

Tuset A., Poves A. (1997). "Sant Gervasi de Cassoles. Entre el llano y la montaña" a *Barcelona Metrópolis Mediterránea* núm.35. Ajuntament de Barcelona.(pp.48-50).

ADRECES WEB DE REFERÈNCIA

http://www.xtec.cat/ies-menendez-pelayo/

www.bcn.es/sarria-santgervasi/

www.bcn.es/arxiu/sarria/

http://ca.wikipedia.org/wiki/Pla_Cerdà

AUDIOVISUALS DE REFERÈNCIA

IES Menéndez y Pelayo. 75è. Aniversari 1933-2009 (2009). Institut Menéndez y Pelayo. Pelai de la Frontera. Barcelona.

PROCEDÈNCIA DE LES FIGURES

Les fotografies són dels autors, de l'arxiu de l'Institut Menéndez y Pelayo i cedides per la senyora Marta Mestres a excepció de:

· Pgs.9, 10, 21, 33, 34, 35, 36 i 39: extretes de picassa.google.com

· Pg.20: extretes de Pernau G. (1997). "El centenario de las agregaciones" a *Barcelona Metrópolis Mediterránea* núm.35. Ajuntament de Barcelona i de VVAA (1995) . *Catalunya història i memòria.* Enciclopèdia Catalana.

·Pg.28: extret de VVAA (2008). *La guerra civil a Catalunya. Els nens de la guerra. Vol.4.*Memorial Democràtic/El Periódico.

·Pg.29: extret de Otero,L. (2000) *Flechas y Pelayos. Moral y estilo de los niños franquistas que soñaban imperios.* EDAF.

·Pg.41: extretes de VVAA. *Barcelona Imatges i records (1998).* Viena-Columna i de Mañé,A. (2006). *El tren de Sarrià a Barcelona.* Associació de veïns de Sarrià / Centre Excursionista Els Blaus / El Mirador. Vilamòs.

·Pg. 42: extreta de Mañé A.(2004). *El Ferrocarril Metropolità del Vallès.* Associació de veïns de Sarrià / Centre Excursionista Els Blaus / El Mirador. Vilamòs.